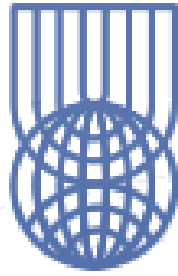

WORLD
UNION FOR
PROGRESSIVE
JUDAISM

ה א י ג ו ד
ה ע ו ל מ י
ל י ה ד ו ת
מ ת ק ד מ ת

Torah from Around the World

אם אין קמח אין תורה ואם אין תורה אין קמח
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 31 december 2011 / 5 tewet 5772
Sidra Wajigasj, Beresjiet [Genesis] 44:18-47:27
Tanach blz. 94-101
Haftara: II Sjmoeëel [Samuel] 18:24-19:9
Tanach blz. 646-648

Commentaar door rabbijn Katalin Kelemen
Congregation [Szim Salom](#), Hongarije. (Sim Sjalom is de eerste progressieve gemeente in
Hongarije sinds de 2e Wereldoorlog.)

Vertaling: Jaap Frank en Sabine Frank-Fiedler
[Het Engelse origineel](#)

Joseef onthult wie hij werkelijk is; hoe om te gaan met schaamte

Haëer énénoe betoratècha... "Verlicht onze ogen door Uw Tora, hecht ons hart aan Uw opdrachten, maak ons eensgezind in liefde en ontzag voor Uw Naam. Laat ons niet te schande staan, laat ons niet vernederd worden en laat ons nooit vallen... op Uw heilige, grote en ontzagwekkende Naam vertrouwen wij, wij zijn verheugd over Uw hulp" (zie LJG-sidoer o.a. blz. 269).

Toen ik dit gebed de eerste keer hoorde was ik met stomheid geslagen door de betekenis van de tekst. Dat gebeurde in het begin van de jaren negentig tijdens een Sjabbatdienst in de Finchley Reform sjoel in Londen. Op dat moment had ik het gevoel dat er een muur instortte – een stevige muur die tussen mij en God was ontstaan; tussen mij en het gebed in de tijd dat ik opgroeide in het communistische Hongarije. Deel uitmakend van de tweede generatie Sjoa-overlevenden waren schaamte en ontbrekend zelfrespect een overheersende bedreiging van ons bestaan. Wij wisten niet wie wij waren of waar we vandaan kwamen – we groeiden op in een gezin met verwarde en verwarrende stiltes, half uitgesproken waarheden en nauw verholen geheimen over onze familiegeschiedenis. Tijdens de Sjoa waren mijn ouders en grootouders als joden aan de ergste schaamte ooit blootgesteld. Na de oorlog waren zij noch hun kinderen in staat zich daar volledig aan te ontworstelen.

Dit concept van een God die de kracht is die van schaamte redt, was voor mij een openbaring en het begin van een proces van herstel. In de jaren erna ontdekte ik tijdens het samen met de leden van mijn gemeente bestuderen van de gebeden, dat ik niet de enige was die het als

een openbaring ervoer dat in het Jodendom God iets van doen heeft met het kwijtraken van schaamte.

In de sidra van deze week treffen we nog zo een mooi voorbeeld aan van het principe dat schaamte moet worden vermeden. Joseef begint door zijn veranderingsproces te begrijpen dat het uit de weg gaan van schaamte deel uitmaakt van Gods bedoelingen. Dit laat zich begrijpen vanuit de manier waarop hij zich in de grote verzoeningsscene met zijn broers opstelt.

Maar laten we ons, alvorens dat verhaal te vertellen, eerst nog verdiepen in de ontmoeting tussen Jaäkov en Esav die we enkele weken geleden in Beresjiet 32 lasen. Dit is een parallel verhaal van verzoening tussen twee broers die langdurig in conflict zijn geweest. Hier is het echter de broer die de zonde heeft begaan die het verzoeningsproces in gang zet. Maar het is uit angst dat Jaäkov zichzelf vernedert omdat hij niet het gevoel heeft dat Esav en hij als twee gelijken met elkaar verkeren. Hij stuurt giften in de hoop daarmee de goodwill van Esav te kopen en communiceert met hem op een onderworpen wijze. Deze twee partijen *kunnen* gewoonweg niet gelijkwaardig zijn wanneer schaamte of vernedering een bestanddeel zijn van hun onderlinge betrokkenheid.

Terug bij Joseef merken we dat hij degene is die gevoelig is voor de consequenties van schaamte. Aviva G. Zornberg wijst er in haar boek 'The Beginning of Desire' (blz. 333) op dat veel commentatoren de vraag stelden hoe het kwam dat Joseef in al zijn succesvolle jaren niet in staat was met zijn vader te communiceren. Voor het antwoord verwijst ze naar het commentaar *Or Ha-Chajiem* 45:26: Joseef werd verlamd door het vooruitzicht dat zijn broers zich zouden moeten schamen als hij zich bekend zou maken.

Inmiddels is Joseef tot het inzicht gekomen, dat hij het drama naar zijn hand moet zetten om het schaamtegevoel van zijn broers zo te neutraliseren dat ze allemaal op een gelijk niveau komen en daarmee werkelijk met elkaar kunnen worden verzoend. Het helpt dat hij al had vernomen dat zijn broers zich oprecht schuldig voelden voor het feit dat ze hem als slaaf hadden verkocht. In Beresjiet 45:1-15 stuurt hij alle personeel de kamer uit alvorens zich aan zijn broers bekend te maken. Pas dan zegt hij: 'ik ben jullie broer Joseef, die jullie aan Egypte verkochten'. Hij verzwijgt hun belangrijkste misdaad niet, maar, door zichzelf samen met hen te noemen laat hij zien dat hij ook beseft dat hij zelf niet geheel onschuldig was aan wat er was gebeurd. Hij onthult wie hij is door te zeggen dat hij hun broer is en daarmee verklaart hij bereid te zijn om de draad met hen weer op te vatten.

Joseef weet dat we de feitelijke gebeurtenissen uit het verleden niet kunnen veranderen, maar wel in staat zijn ons gevoel erover door ze een nieuwe verklaring te geven. Dat is waarom hij tegen zijn broers zegt: "God heeft mij voor jullie uit gestuurd om jullie voortbestaan op aarde veilig te stellen... Niet jullie hebben mij dus hierheen gestuurd maar God" (Beresjiet 45: 7-8). Daarmee helpt hij zijn broers grootmoedig van hun schuldgevoelens af te komen.

De volgende stap in zijn plan om zijn broers hun schaamte te laten kwijtraken, is om ze tot taak te geven zelf hun vader te informeren over de "wederopstanding" van zijn favoriete zoon. Waarmee ze een actieve rol in het herstel van hun relaties hebben gekregen. Joseef sluit zijn boodschap tot zijn vader en zijn broers af met een schitterend visioen van de toekomst, waarin verwijdering en eenzaamheid zijn uitgebannen en de gezinsleden herenigd en intiem met elkaar betrokken zijn.